„Az én Mécs Lászlóm (2015)

http://mecs-ahogy-en-latom.webnode.hu/az-en-mecs-laszlom/beerkezett-palyamuvek/

„E fiúkért valaki felelős!"

Mécs László: Vád- és védőbeszéd

Emlékmorzsák Mécs Lászlóról

A beszélgetést lejegyezte: Erdélyi Erzsébet

A nagykaposi Erdélyi család kiterjedt família volt. Sajnos a háborúk, majd az államhatárok átrendeződése következtében szétszóródott, egyik része ott maradt a Felvidéken, Szlovákiában, a másik Magyarországon, a harmadik Csehországban folytatta életét. Édesapám a II. világháború után Magyarországon alapított családot, és egyik unokanővérem is ide jött férjhez. Őt kiváló memóriával áldotta meg az Úr, jól emlékszik az Édesanyja által elmesélt történetekre, és szívesen feleleveníti ezeket, amikor faggatom. Mécs László soha sem maradhat ki a beszélgetéseinkből. Régóta készülünk lejegyezni minden vele kapcsolatos emléktöredéket, hiszen az Erdélyi családban valóságos Mécs-kultusz alakult ki. Apám szinte szentként tisztelte.

A pályázat jó alkalmat kínál az emlékezés megörökítésére. Az idősebb generáció azóta kihalt, de a fiatalok közül is többeket elveszítettünk már. Épp ideje, hogy lejegyezzük a Mécshez fűződő családi emlékeket.

Kristály Endréné (Kázsmér Klára, a beszélgetésben KK) ónodi nyugdíjas tanítónő a beszélgetőtársam. Az ő Édesanyja és az én Édesapám testvérek voltak. Rajtuk kívül még 3 leánygyermeket neveltek a nagyszüleink. Mécs László 1920 és '30 között nagykaposi plébános volt. A mélyen vallásos Erdélyi család napi kapcsolatban állt vele és özvegy édesanyjával.

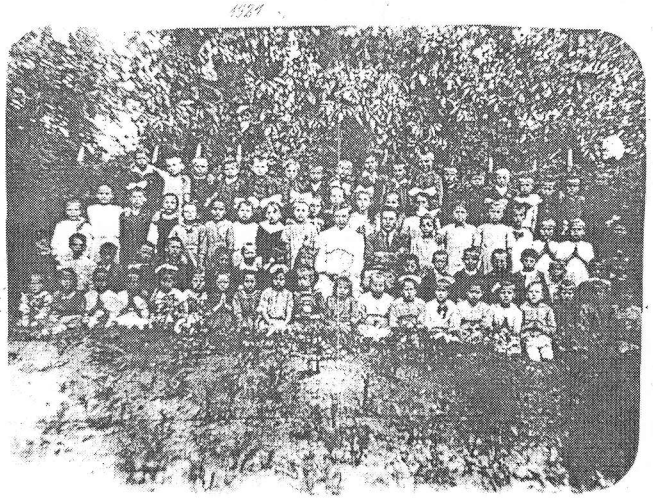
_ *** _

EE: Klárika, tudod-e, hogy ez az év Mécs László születésének 120. évfordulójával indult? Ma, amikor ismét felidézzük a Tisztelendő úr emlékét, épp halálának évfordulója van. 37 évvel ezelőtt november 9-én halt meg.

KK: Valóban. Amikor Anyám Nagykaposon meghallotta, hogy az idős Mécs László halálán van, felkerekedett, és nászasszonyával együtt Pannonhalmára utazott, hogy meglátogassák a drága beteget. Gyermekkoruk óta nem találkoztak. Mécs László nem ismerte meg őket, hogyan is ismerhette volna annyi év elteltével! Két hónap múlva meghalt. Gyakran emlegették ezt az utolsó találkozást. Az arcképe ott függött szobánk falán, mintha családtag lenne.

EE: Van egy fényképed, amin csaknem nyolcvan gyermek és egy tanító társaságában középen ül legendás hófehér reverendájában a pap-költő.

KK: 1921-ben készült ez a fénykép. Mikolájcsik János tanító úr ül mellette. Mécs László igen szerette a gyerekeket. A hittanórán síri csend várta, pedig 70–80 gyerek járt az osztatlan római katolikus népiskolába. Gyakran mentek az erdőre kirándulni, ahol együtt labdázott, futkározott a gyerekekkel. Aztán cukor-eső volt a jutalom. *A kirándulás elmaradt* című versből a szüleim iskoláskori élményeire ismerek.

Apánk 1911-ben, Anyánk 1913-ban született. A fényképen rajta vannak mindketten, Anya az alsó sorban jobbról a második, Apu pedig szintén jobb oldalon, a felső sorban a 6. lehet. Ő négyéves korától árva volt, hol kapott enni, hol nem, ezért kisebb termetű a korosztályánál. De igen okos, talpraesett fiúcska volt. Ő volt a plébános kis postása. Egyik alkalommal elveszített 5 koronát. Nagyapánk a szomszédoktól kért kölcsön, hogy vissza tudja adni, majd megkérte a lelki atyát: „Nagyságos Főúr (így szólították Mécset), többet ne küldje a fiamat a postára." Mécs László szégyenkezett, és kérte nagyapánk bocsánatát.

EE: Mécs László – bár kántortanító gyermeke volt – jól ismerte a paraszti munkát. Nagyapánk művelte a „pap földjét", így a pici Erdélyi házba, amely a plébánia közelében volt, ellátogatott néhányszor a jeles vendég. Az is előfordult, hogy felült Nagyapánk mellé a tehenes szekérre, és amíg kiballagtak a határba, jól elbeszélgettek.

KK: Valószínűleg gyermekkori élmények elevenedtek fel ilyenkor benne, ezek hatására születhetett például az *Apám járomszíja* című költeménye is.

„Apám tanító volt, de örömmel túrta
földjét, ha megszünt az iskolai dolga.
Emberségét szívbe-földbe adagolta.

[...]

Szolgánk szántott. Olykor én is ekét fogtam.
Róka járt nyomunkban, a megnyílt barázda
árkában kiszántott egérre vadászva."

Az egyik alkalommal, amikor indultak volna nagyapánkkal a határba, Édesanyám kislánykaként a szekérderékban kucorgott. Mécs László odaszólt neki: – *Juliska, menj be Anna nénihez* (így hívták Mécs édesanyját), *és kérj tőle almát.* Amikor visszajött, a kis kötényébe belenézett a tisztelendő, és így szólt: – *No Juliskám, menj vissza, és mondd meg Édesanyámnak, hogy a jobbikból is adjon.* Az édesanyja igen takarékos asszony volt, de nem csoda, hiszen öt gyermeket nevelt özvegyen.

Rendkívül népszerű volt a hívei körében, de a más vallásúak is szerették. A szegényeknek nagy télvíz idején fát osztott tüzelőnek, és a kálvinista gazdák is segítettek behordani a fogataikkal a katolikus pap által adományozott fát. A zsidó rabbival is nagyon jóban volt, sokat sétáltak együtt Kaposon, beszélgetve.

Olyan is előfordult, hogy levette a cipőjét, és a koldusnak adta. Az egyik versében azt is leírta, hogy egy vak koldusasszony piócát ment fogni a tóba. A lábába csimpaszkodtak a férgek, leszedte őket a néni, és eladta a faluban. Mécs elment megnézni, hogyan történik ez a művelet, aztán szívfájdító vers lett a szomorú élményből.

EE: Vidámabb emlékeid is vannak azért Róla.

KK: Anyám Vankovicséknál szolgált. Sokat járt oda Mécs László. Vankovicsné „lötyögőst" főzött, mert a vendég igen szerette. Anya sokszor főzött nekünk is.

Lötyögős

Hozzávalók: krumpli, hagyma és sertéskaraj

1 hagymát apróra vágunk és zsírban megfonnyasztjuk. Ráteszünk 2-3 szelet kiklopfolt karajt, finoman besózzuk, borsozzuk. Erre karikára vágott hagymát, majd karikára vágott krumplit rakunk. További sorral is bővíthetjük, attól függően, hány személyre készül. Sűrű tejföllel leöntjük. Igen lassú tűzön főzzük, közben lötyögtetjük, hogy le ne kozmáljon. Ha puha a hús, kész.

EE: Mennyire ismertétek Mécs László verseit?

KK: Akkoriban a könyv igen drága volt, nekünk nem telt rá. Anyukám a Vankovicsék könyvéből sok verset kimásolt, és ezeket őrizgette, olvasgatta nekünk. Amikor Anyukánk meghalt, Bandi fiam *A királyfi három bánata* című versét lemásolta, és anyám szíve fölé helyezte a koporsójába. Így élt a Mécs-kultusz tovább az én családomban is.

De Endre bátyánk [Erdélyi Endre festőművész, az Édesapám] is rajongásig szerette Mécs Lászlót. Rád milyen emlékeket hagyott Édesapád?

EE: Apám második apjának tekintette Mécs Lászlót, 1990-ben, 85 éves korában írt önéletrajzi visszaemlékezésében el is meséli, miért. Nagyon nehéz gyermekkora volt, hiszen édesapja, a közös nagyapánk, Amerikában próbált a népes család eltartásához anyagi erőket gyűjteni. 6 hold földje volt a családnak, amit ez megtermett, az tartotta el a nagymamát, annak édesanyját, a négy lánytestvért és a gyermekkorból éppen csak kinőtt Apámat. Ő nem tanulhatott, hiszen valakinek gazdálkodnia kellett, pedig rajztehetsége már harmadikos korában megmutatkozott. Egyszer lemásolt két szentképet, és felajánlotta a templomnak. Mécs volt akkor a plébános. Nagyon megdicsérte, de elmondta Apámnak, hogy ez templomba

nem való, mert oda csak művészi munkákat lehet bevinni. Biztatta, hogy rajzoljon tovább, és megígérte, hogy ha alkalom adódik, be fogja mutatni őt olyan embereknek, akik segíthetik a továbbhaladásban. Ígéretét be is tartotta.

Apa először egy ungvári hétvégi rajziskolában fejleszthette képességeit, már itt felfigyelt rá a sajtó, jó kritikát kapott a *Kárpátaljai Újság*ban. Sajnos ez csak egy télen át tartott, utána önszorgalomból festegetett, édesapjával együtt, aki – bár Pesten kitanulta a szabó szakmát, igen ügyesen rajzolt. Mivel szakmájából nem tudott megélni, népes családját pedig el kellett tartani, paraszti életmódra váltott. Télen, amikor nem volt mezei munka, ráért ő is rajzolgatni a fiával. Apa –autodidakta módon ugyan, mégis – szépen haladt előre. Kijárt a csicseri erdőbe, lerajzolta a két ökrüket delelés közben, amint épp ettek, és ezt a képet meg is vette tőle Mécs László. Őt is lefestette, de gyengén sikerült, mert Mécsnek nem volt türelme sokat ülni. És – ahogy leírta Apám – olyan „nehéz arcot" még nem is tudott megfesteni.

KK: Ő tehát alaposan tanulmányozhatta Mécs karakterét. Milyennek találta?

EE: Rendkívül szép férfi volt, s amikor költői estjein kiállt a hófehér reverendájában és lángoló arccal szavalt, mindenki csodálattal és hódolattal nézte és hallgatta.
Húszéves volt Apám, amikor elérkezett számára az igazi nagy lehetőség. Mécs pártfogásának köszönhetően a MANSZ (Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége) kecskeméti csoportja – özv. Pócsy Györgyné és még néhány katolikus asszony támogatásával – a Révész Imre vezette kecskeméti művésztelepen tölthetett 11 gondtalan hónapot. Innen Budapestre vezetett az útja Aba Novák Vilmos magániskolájába. 1933 júniusában Aba Novák elvitte magával Jászszentandrásra templomot festeni. Ez nagy megtiszteltetés volt, és innen indult művészi karriere, amit aztán kerékbe tört a második világháború.

Ez a kapcsolat minden bizonnyal közrejátszott abban, hogy Apámat „klerikális reakciós" minősítéssel utasították el, valahányszor felvételét kérte a Képzőművészeti Alapba

Méccsel elvesztette a kapcsolatot, de mindig nagy-nagy szeretettel és hálával emlékezett rá, féltve őrizte dedikált verseskötetét.

KK: Nem is maradt más tárgyi emlék kettejük kapcsolatáról?

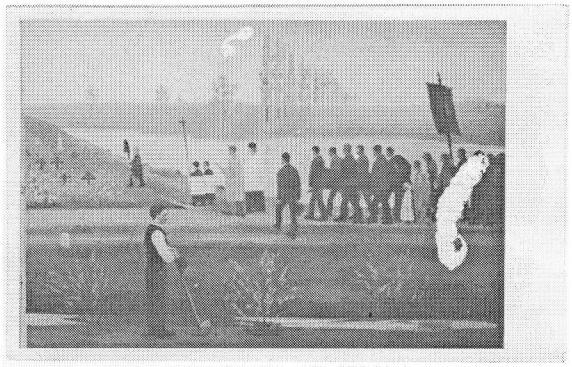
EE: Három évvel ezelőtt hatalmas öröm ért. Kaptam egy e-mailt, ezzel a szöveggel.

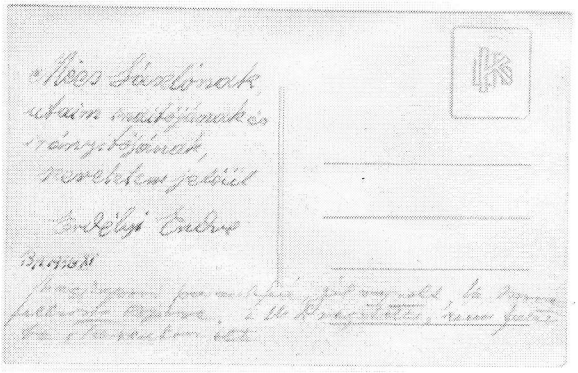
Tisztelt Asszonyom!

Kovács Ágnes levéltárosunk megbízásából szeretettel küldöm Édesapja, levéltárunkban őrzött levelezőlapjának digitális másolatát.

Szeretettel és tisztelettel: Orbán Cs. Frigyes premontrei szerzetestestvér.

A csatolt képeslap előlapja és hátlapja így néz ki:

Egy nagykaposi temetést festett meg Apa, minden bizonnyal Mécs László plébánost idézve fel emlékezetében.

De talán Mécs is gondolhatott Apámra és a hozzá hasonló szegény sorsú tehetséges gyermekekre, amikor ezeket a gyönyörű sorokat megírta:

„Mert jó a szegénység ész-kifenő szíjnak,
akinek esze van s kit nagy célok hívnak!
És jó a szegénység rubint köszörűnek,
hogy rubintos szívét fenje gyönyörűnek,
hogy sokan szeressék és ne legyen árva.
Áldott, ki ily vagyont hagyott a fiára!"
(Apám járomszíja)

Nagykőrös, 2015. november 13.

Dr. Erdélyi Erzsébet